

УДК 37.018.43:004.738.5
DOI 10.58649/1694-5344-2025-2-117-121

КАРИМОВА Г.Т., ДУЙШЕМБИЕВА А.Ж.
Ж. Баласагын атындагы КУУ
КАРИМОВА Г.Т., ДУЙШЕМБИЕВА А.Ж.
КНУ имени Ж. Баласагына
KARIMOVA G.T., DUISHEMBIYEVA A.J.
KNU J. Balasagyn

ЭЛЕКТРОНДУК БИЛИМ БЕРҮҮ РЕСУРСТАРЫ АРКЫЛУУ АНГЛИС ТИЛИН НАТЫЙЖАЛУУ ОКУТУУ

ЭФФЕКТИВНОЕ ОБУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ С ПОМОЩЬЮ ЭЛЕКТРОННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ

EFFECTIVE TEACHING OF ENGLISH THROUGH ELECTRONIC EDUCATIONAL RESOURCES

Кыскача мүнөздөмө: Бул макалада англис тилин үйрөнүүдө электрондук билим берүү ресурстарынын (ЭБР) натыйжалуулугу талданат. Санариптик технологиялар жана мультимедиялык ресурстар тилди үйрөнүүнү кыйла жеңилдетип, билим алууну натыйжалуу кылып, окутуу процессин интерактивдүү жана кызыктуу кылат. Электрондук ресурстар реалдуу тилдик чөйрөнү түзүүгө жардам берип, окутуунун индивидуалдуу ыкмаларын ишке ашырууга өбөлгө түзөт. Макалада ЭБРдин негизги артыкчылыктары, алардын окутуу процессиндеги орду жана колдонуунун ыкмалары каралат.

Аннотация: В данной статье анализируется эффективность электронных образовательных ресурсов (ЭОР) в изучении английского языка. Цифровые технологии и мультимедийные ресурсы значительно упрощают процесс изучения языка, делают обучение более эффективным, а учебный процесс — интерактивным и увлекательным. Электронные ресурсы способствуют созданию реальной языковой среды и обеспечивают возможности для реализации индивидуальных методов обучения. В статье рассматриваются основные преимущества ЭОР, их роль в образовательном процессе и методы использования.

Abstract: This article analyzes the effectiveness of electronic educational resources (EER) in learning English. Digital technologies and multimedia resources significantly simplify the language learning process, making education more effective and the learning experience more interactive and engaging. Electronic resources help create a real-language environment and provide opportunities for implementing individualized teaching methods. The article examines the main advantages of EER, their role in the educational process, and methods of application.

Негизги сөздөр: электрондук билим берүү ресурстары; санариптик технологиялар; англис тили; интерактивдүү окутуу; мультимедиялык окуу материалдары; онлайн платформалар; мобилдик колдонмолор; натыйжалуу окутуу.

Ключевые слова: электронные образовательные ресурсы; цифровые технологии; английский язык; интерактивное обучение; мультимедийные учебные материалы; онлайн-платформы; мобильные приложения; эффективное обучение.

Keywords: electronic educational resources; digital technologies; English language; interactive learning; multimedia learning materials; online platforms; mobile applications; effective teaching.

Бүгүнкү күндө билим берүү тармагында инновациялык технологияларды колдонуу заман талабы болуп калды [8]. Санариптик доордо англис тилин үйрөнүүнүн натыйжалуу жолдорунун бири – электрондук билим берүү ресурстарын колдонуу. Электрондук билим берүү ресурстары мугалимдерге жана окуучуларга заманбап

билим алуу мүмкүнчүлүгүн кеңейтүү менен катар, алардын тил билүү деңгээлин жогорулатууга шарт түзөт. Салттуу билим берүүдө студенттер негизинен окутуучунун түшүндүрмөлөрүнө жана окуу китептерине таянса, бүгүнкү күндө ЭБР аркылуу алар ар кандай форматтагы материалдар менен иштей алышат: аудио, видео, интерактивдүү

тапшырмалар, онлайн тесттер жана мобилдик колдонмолор. Бул ыкма окуу процессин ийкемдүү, натыйжалуу жана жеткиликтүү кылат.

Англис тилин үйрөнүүдө ЭБРдин артыкчылыктарын карап чыгалы:

Тил чөйрөсүн түзүү жана реалдуу коммуникация. ЭБРдин эң негизги артыкчылыктарынын бири – реалдуу тил чөйрөсүн түзүү. Англис тилин үйрөнүүдө практикалык көндүмдөрдү өнүктүрүү үчүн тилдик чөйрөгө аралашуу өтө маанилүү. Мисалы: Англис тилин жаңы үйрөнүп жаткан студенттерге HelloTalk тиркемесин колдонуу сунушталат. Мисалы, Кыргызстандын бир студенти АКШдагы тил өнөктөшү менен күн сайын сүйлөшүү аркылуу сөз байлыгын кеңейтип, акцентин оңдоого жетишкен. Электрондук билим берүү ресурстары төмөнкү мүмкүнчүлүктөрдү берет:

- Аутентикалык

материалдар – студенттерге реалдуу сүйлөө жана жазуу үлгүлөрү менен таанышууга шарт түзөт. Мисалы, подкасттар, жаңылыктар, блогдор жана англис тилиндеги макалалар [1].

- Онлайн баарлашуу

платформалары – дүйнө жүзүндөгү адамдар менен англис тилинде баарлашууга мүмкүнчүлүк берет. Мисалы, Tandem, HelloTalk, Speaky сыяктуу тиркемелер аркылуу англис тилдүү өнөктөштөр менен сүйлөшсө болот [2].

- Виртуалдык

симуляциялар – интерактивдүү диалогдор жана симуляциялык сценарийлер аркылуу англис тилин колдонуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылат [3].

Интерактивдүүлүк жана кызыктуу окутуу. Салттуу окуу ыкмалары, мисалы, китептер жана лекциялар, көпчүлүк учурда монотондуу болуп, студенттердин мотивациясын төмөндөтүшү мүмкүн. Ал эми электрондук билим берүү ресурстары окутууну кызыктуу жана динамикалуу кылуу үчүн төмөнкү элементтерди колдонушат:

- Оюн элементтери

(геймификация) – тесттер, викториналар жана көнүгүүлөр оюн форматына айландырылган. Мисалы, Duolingo, Quizlet, Kahoot! сыяктуу платформалар окуу процессин кызыктуу кылат [4].

- Визуалдык жана аудио материалдар – видеолор, анимациялар жана инфографикалар студенттерге материалды оңой түшүнүүгө жардам берет [5].

- Интерактивдүү

тапшырмалар – студенттер диалог куруп, көнүгүүлөрдү аткаруу менен активдүү катышууга мажбур болушат [6].

Бул ыкмалар студенттердин көңүлүн сабакка буруп, тил үйрөнүү процессин жеңилдетет. Мисалы, англис тили сабагында студенттер Kahoot! викторинасына катышып, жаңы сөздөрдү оюн аркылуу жаттап, сабакка болгон кызыгуусу артат.

Жекеleştirилген жана өз алдынча окутуу. ЭБР ар бир студенттин билим деңгээлине жана муктаждыктарына жараша адаптацияланат. Бул окуучуларга материалды өз темпинде үйрөнүүгө мүмкүнчүлүк берет:

- Онлайн курстар –

студенттер темаларды өз алдынча тандоо менен үйрөнө алышат. Мисалы, Coursera, Udey, EdX, BBC Learning English сыяктуу платформаларда ар түрдүү деңгээлдеги курстар бар [1].

- Мобилдик колдонмолор

– студенттер каалаган убакта жана каалаган жерде тил үйрөнө алышат [3].

- Персоналдаштырылган

машыгуулар – кээ бир платформалар студенттердин алсыз жактарын анализдеп, атайын тапшырмаларды сунуштайт [1].

Бул ыкма окуучулардын индивидуалдык өзгөчөлүктөрүн эске алып, эффективдүү билим алууга жардам берет.

Окутуунун ийкемдүүлүгү жана жеткиликтүүлүгү. ЭБРдин дагы бир чоң артыкчылыгы – билим алуунун ийкемдүүлүгү жана жеткиликтүүлүгү. Бул факторлор тил үйрөнүүнү ар кимге жеткиликтүү кылат:

- Интернетке туташкан

каалаган түзмөктөн жеткиликтүү – студенттер компьютерден, планшеттен же уюлдук телефондон тил үйрөнө алышат [2].

- Аймактык чектөөлөр

жок – алыскы жана айылдык аймактардагы студенттер да сапаттуу билим алуу мүмкүнчүлүгүнө ээ болушат [3].

- Окуу убактысын эркин

тандоо – студенттер сабактарга белгилүү бир убакытка байланбастан,

өз ыңгайына жараша үйрөнө алышат [4].

Бул ыкма жумуш менен окууну айкалыштырган адамдар үчүн да пайдалуу.

Прогресси көзөмөлдөө жана баалоо. Электрондук билим берүү ресурстары студенттердин жетишкендиктерин баалоо жана көзөмөлдөө үчүн да пайдалуу. Бул үчүн төмөнкү мүмкүнчүлүктөр каралган:

- Жетишкендиктерди

көзөмөлдөө системалары – кээ бир платформалар (мисалы, Duolingo, Babbel) студенттердин прогрессин сактап, аларга статистика берет [5].

- Тесттер жана баалоо

системалары – студенттер өз билим деңгээлин үзгүлтүксүз текшерип, кемчиликтерин аныктап, кайсы темаларды кайра карап чыгуу керектигин билишет [6].

Мугалимдер үчүн отчеттор – электрондук системалар мугалимдерге ар бир студенттин ийгилигин талдоого жана алсыз жактарын аныктоого жардам берет. Бул ыкмалар билим берүү процессинин натыйжалуулугун жогорулатууга жардам берет [1]. Мисалы, мугалим Google Classroom же Moodle платформаларында студенттердин тапшырмаларын электрондук форматта текшерип, алардын жетишкендиктерин графиктер жана анализдер аркылуу баалап турат.

Электрондук билим берүү ресурстары англис тилин үйрөнүү процессин жаңы деңгээлге чыгарып, студенттерге көбүрөөк мүмкүнчүлүктөрдү сунуштайт. Алар тил чөйрөсүн түзүү, интерактивдүү жана кызыктуу окутуу, жекелештирилген билим берүү, ийкемдүүлүк жана прогресси көзөмөлдөө сыяктуу факторлорду камтыйт. Заманбап технологияларды эффективдүү колдонуу менен студенттер тилди тезирээк жана натыйжалуу үйрөнө алышат. Ошондуктан, ЭБРди билим берүү системасына кеңири киргизүү заман талабы болуп эсептелет.

Англис тилин үйрөнүүдө ЭБРди колдонуунун негизги формалары:

Онлайн курстар жана платформалар [7]. Мисалы, Coursera, Udemy, Duolingo, BBC Learning English жана Cambridge English сыяктуу платформалар студенттерге интерактивдүү жана жеткиликтүү курстарды сунуштайт. Бул платформалар грамматиканы, лексиканы, угуу жана сүйлөө көндүмдөрүн жакшыртууга багытталган. Көпчүлүк курстар талапкерлерди тилдин негиздеринен баштап,

илгерки деңгээлдерге чейин үйрөтүү мүмкүнчүлүгүн берет.

Видеоматериалдар жана подкасттар. TED Talks, YouTubeдагы билим берүү каналдары жана подкасттар англис тилин үйрөнүүдө чоң жардам берет. Студенттер каалаган темадагы видеолорду көрүп, угуу менен тилди натыйжалуу үйрөнө алышат. Видеоматериалдар көркөмдүк жана маани-маңыз жагынан бай болгондуктан, алар сөз байлыгын арттырууга, түшүнүүнү жакшыртууга жана өзгөчө угуу көндүмдөрүн өнүктүрүүгө жакшы таасир этет.

Мобилдик колдонмолор. Мобилдик колдонмолор, мисалы, Duolingo, Memrise, Babbel, Busuu сыяктуу тиркемелер тилди үйрөнүүнү кызыктуу жана оюндуу форматта уюштурат. Алар студенттерге күнүмдүк негизде машыгуу мүмкүнчүлүгүн берип, тил үйрөнүүнү жеңилдетет. AI технологиялары да колдонуп, студенттин өнүгүүсүнө карата көнүгүүлөрдү ыңгайлаштырып, талапкерлердин муктаждыгына ылайык программаларды түзөт [7].

Виртуалдык жана кеңейтилген реалдуулук (VR & AR). Виртуалдык реалдуулук (VR) жана кеңейтилген реалдуулук (AR) аркылуу студенттер англис тилин чыныгы жашоодо колдонулгандай шартта үйрөнө алышат. Mondly VR, ImmerseMe сыяктуу тиркемелер интерактивдүү сүйлөө көндүмдөрүн жакшыртып, тил үйрөнүү процесстин кызыгуусун арттырат. Бул технологиялар менен студенттер англис тилин жашоодогу реалдуу кырдаалдарда колдонуу мүмкүнчүлүгүн алат.

Чет тилин үйрөнүүгө багытталган социалдык тармактар. HelloTalk, Tandem, Speaky сыяктуу социалдык тармактар жана мобилдик тиркемелер студенттерге англис тилинде сүйлөгөн адамдар менен түздөн-түз байланышууга мүмкүнчүлүк түзөт. Бул платформалар аркылуу тил үйрөнүүчүлөр чет тилдеринде сүйлөгөн адамдар менен баарлашып, өзүнүн тилин чыңдап, реалдуу коммуникациядагы көндүмдөрүн жакшырта алышат. Түздөн-түз баарлашуу тил үйрөнүүдө эң маанилүү жана натыйжалуу ыкмалардан болуп саналат.

Англис тилин окутууда ЭБРдин натыйжасын жогорулатуу боюнча төмөнкү стратегиялар сунушталат:

1. Аралаш окутуу (Blended Learning): Салттуу сабактарды онлайн ресурстар менен айкалыштыруу.

2. Окуучуларга ылайыктуу ресурстарды тандоо: Окуучулардын кызыгуусуна жараша эң натыйжалуу платформаларды сунуштоо.
3. Оюн элементтерин киргизүү: Геймификация окутуу процессине мотивация берет.
4. Мугалимдердин ИТ көндүмдөрүн өнүктүрүү: Мугалимдерге заманбап технологияларды натыйжалуу колдонууга үйрөтүү.
5. Ата-энелер менен кызматташуу: Үй тапшырмалары үчүн электрондук ресурстарды колдонуу боюнча кеңештер берүү.

Англис тили сабактарында санариптик билим берүү ресурстарын колдонуу төмөнкүлөргө мүмкүндүк берет:

- сабактын натыйжалуулугун жана билим сапатын жогорулатуу;
- билим берүүнүн заманбап максаттарына багыт алуу;
- окуучулардын чет тилдерди үйрөнүүгө болгон мотивациясын арттыруу;
- өлкөнү таануу аспекти эске алуу;
- сабактарды эмоционалдуу жана эсте кала тургандай кылуу;
- окутууда индивидуалдык мамилени ишке ашыруу.

Билим берүүнүн жаңы максаттарын ишке ашырууга өбөлгө түзгөн натыйжалуу санариптик билим берүү ресурстарын тандоо маселеси бүгүнкү күндө эң актуалдуу көйгөйлөрдүн бири болуп саналат. Чет тилдерди үйрөтүүдө санариптик билим берүү ресурстарын колдонуу – окуучулардын мотивациясын жогорулатуунун, окутуу каражаттарынын түрүн кеңейтүүнүн жана колдонулган окуу тапшырмаларынын топтомун ар түрдүү кылуунун бирден-бир жолу. Маалыматтык технологиялардын тездик менен өнүгүшү билим берүү процессин уюштуруунун жаңы ыкмаларын издөө зарылдыгын аныктайт. Заманбап мугалим билим берүү процессинде маалыматтык жана коммуникациялык технологияларды натыйжалуу колдоно билиши керек.

Жыйынтыктоо. Мугалим бул материалдарды педагогикалык ишмердүүлүгүндө колдонуу менен студенттердин таанып-билүү кызыгуусун ойготуп, окуу программасын натыйжалуу өздөштүрүүсүнө өбөлгө түзө алат. Анткени берилген материал кызыктуу, көрнөк-жарнактык жактан бай жана маалыматтык

мазмундуу болуп, окутулуп жаткан теманы ар тараптуу кароого мүмкүнчүлүк берет.

МКТ жана санариптик билим берүү ресурстарын колдонуу менен сабакка даярдануу ар кандай материалдарды кылдат иштеп чыгууну талап кылат. Бирок бул – билимди инновациялык форматта интеграциялоого шарт түзгөн чыгармачыл процесс. Сабактын көркөмдүүлүгү, жаңычылдыгы жана компьютердик элементтердин жаркыраган дизайны башка методикалык ыкмалар менен айкалышып, аны өзгөчө, кызыктуу жана эсте кала тургандай кылат. Мындан тышкары, мындай ыкма мугалимдин окуучулардын көз алдындагы беделин жогорулатып, анын педагогикалык чеберчилигин да бекемдейт.

Колдонулган адабияттар

1. О.В. Каткова, М.В. Мухина, Е.П. Гуреева, В.В. Мартысевич. Использование электронных образовательных ресурсов в процессе дистанционного обучения студентов. Вестник педагогических наук, 2021, № 7, с. 16-21.
2. Кудрина В.Р., Медведева О.А. Инновационные технологии дистанционного обучения // Современная наука, 2021, № 2-1, с. 271-274.
3. Хажирокова Ю.Ю. Сравнительный анализ платформ дистанционного обучения в образовании. Педагогическая перспектива, 2021, № 2, с. 42-49.
4. Чупина И.П., Зырянова Н.И. Цифровые платформы в образовательном процессе: преимущества и недостатки // Журнал прикладных исследований, 2021, № 3(4), с. 24–28. doi 10.47576/2712-7516_2021_3_4_24.
5. Ковалёва Е.Ю. Использование дистанционного обучения и образовательных платформ при изучении иностранных языков в вузах. Тенденции развития науки и образования, 2021, № 70–4, с. 89–93. doi 10.18411/lj-02-2021-138.
6. Козина О.В., Меркулова Е.Н. Возможности цифровых образовательных платформ в обучении иностранному языку студентов заочного отделения в условиях дистанционного обучения. – Известия Волгоградского государственного педагогического университета, 2021, №7(160), с. 52-58.
7. Жылчиева Д.С., Эгамбердиева А.А. Развитие критического мышления и аналитических навыков студентов с использованием искусственного интеллекта // Вестник Кыргызского национального университета имени Жусупа Баласагына, 2024, №3(119), с. 451-455 – DOI 10.58649/1694-8033-2024-3(119)-451-455. – EDN AACLZN.
8. Эгамбердиева А.А., Жылчиева Д.С. Повышение интереса выпускников школ к высшему образованию // Вестник Кыргызского национального университета имени Жусупа Баласагына, 2023, № 2(114), С. 72-77 – DOI 10.58649/1694-8033-2023-2(114)-72-77. – EDN WBQTTK.

Рецензент: к.пед.н., доцент Иманкулова С.Э.